

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนทำการศึกษาโดยศึกษาจากเอกสาร ซึ่งได้แก่การรวบรวมข้อมูลทางตำรา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ บทความต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนลงสำรวจพื้นที่จริงเพื่อบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อมของคลองแสนแสบ ทั้งนี้ ก็เพื่อเสาะหามาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมมลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในคลองแสนแสบที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษานี้ ผู้เขียนพบว่าคลองแสนแสบส่วนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้น ถือเป็นลำคลองที่ประชาชนจำนวนมากใช้ประโยชน์ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เป็นเส้นทางคมนาคม หรือการใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา คลองแสนแสบก็ยังคงประสบกับปัญหาน้ำในคลองเน่าเสีย ซึ่งมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่างๆ ในบริเวณลำคลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระบายน้ำเสียที่ไม่ได้มาตรฐานจากแหล่งชุมชนจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในบริเวณริมสองฝั่งคลอง ซึ่งกอน้ำในคลองแสนแสบมีสภาพเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการควบคุมมลพิษทางน้ำ ผู้เขียนพบว่ากฎหมายเหล่านี้ยังมีปัญหาในด้านการบังคับใช้เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ครอบคลุมสาเหตุของน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดที่ไม่แน่นอน ขาดสภาพบังคับทางกฎหมาย ขาดบทลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม ขาดมาตรการที่ใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดขึ้นจากมลพิษทางน้ำ และบทบัญญัติของกฎหมายไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวส่งผลให้การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีดูแลรักษาสองแสนแสบในเขตพื้นที่ของตน

ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและควบคุมมลพิษทางน้ำให้สามารถบังคับใช้ได้ นั้น เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ดีที่ได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำในคลองแสนแสบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม วิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ยังคงเป็นการจัดทำระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียจากแหล่งอาคารบ้านเรือนทั้งหมดที่ตั้งอยู่สองริมฝั่งคลองให้ได้มาตรฐานก่อนปล่อยลงสู่คลองแสนแสบ ซึ่งควรทำควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนของตนเอง เช่น การติดตั้งถังดักไขมัน หรือระบบบำบัดขนาดเล็ก

Abstract

This thesis was created by conducting the research on many type of documents such as from textbooks, relative laws, academic articles and other documents including the interviews with governmental authorities and by examining the studied areas to record all the informations of Saen Saeb canal in order to find the appropriate solutions to prevent and control the water pollution in Saen Saeb canal , located in Bangkok district.

From the research, it appears that Saen Saeb canal is the canal which serves people in many ways. For example, as a way to travel or as a water resource for agricultural needs. However, for the past 30 years, Saen Saeb canal has faced with water pollution problem, arisen from the source of pollution within the vicinity, especially the sewerage system which was below the standard from the residents within the area, and it caused the deterioration to the canal. Moreover, after the research of laws in relation to the prevention and control of the water pollution, it appears that such laws have many problems in terms of procedures and ways of conduct such as the jurisdiction of law enforcement which does not cover the issue of water pollution from the unidentified source, the lack of efficient enforcements, the lack of appropriate penalties, the lack of procedures to remedy the damages from water pollution and the ambiguous of legal provisions. Such matters lead to the inefficient conduct of law enforcement from the responsible authorities, especially Bangkok which has the direct responsibility to look after Saen Saeb canal.

The author realizes that the amendment of legal provisions in relation to the prevention and control of water pollution is needed and should be considered from the relative authorities in order to increase the effectiveness of the solution to Saen Saeb canal water pollution problem. However, the best method to solve the issue will be to improve the sewerage system for the residents within the vicinity, in parallel with indoctrination to the residents of the nature conservation, and to encourage the residents to install grease trap or household wastewater treatment system